

А. О. Бурдуланюк, А. Л. Горбунова
Сумський національний аграрний університет
КАРАНТИННИЙ СТАН СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Фітосанітарна безпека будь-якої держави означає захищеність її території від ризиків, які виникають в разі проникнення, розповсюдження та масового розмноження шкідників, хвороб рослин та бур'янів. Шкідливі організми становлять реальну небезпеку і за досить короткий термін можуть завдавати значних економічних збитків. Відомо, що внаслідок діяльності шкідливих організмів національні сільгоспвиробники втрачають щорічно понад 30 % валових зборів урожаю.

Розвиток торговельних відносин України з багатьма країнами світу створює потенційну небезпеку ввезення карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб рослин та бур'янів. Це викликає багато питань щодо шкідливих організмів, що потрапляють з імпортованими вантажами, для яких не встановлено статус карантинних, не визначено їх значення для рослинних ресурсів України. Все це потребує оцінки небезпеки адвентивних видів шкідливих організмів для певної території країни, їх економічного та соціального значення.

Основи успішної реалізації питань щодо фітосанітарної безпеки України – це попередження проникнення та розповсюдження на території нашої держави регульованих шкідливих організмів, локалізація і ліквідація їх вогнищ, створення системи управління фітосанітарними ризиками, запровадження карантинних режимів, організація захисту рослин під час вирощування сільськогосподарських культур.

Питаннями попередження проникнення та розповсюдження на території нашої держави регульованих шкідливих організмів, локалізації та ліквідації їх вогнищ, створення системи управління фітосанітарними ризиками, запровадження карантинних режимів, організації захисту рослин під час вирощування сільськогосподарських культур займається Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва та розсадництва Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) України. Ця структура була створена на базі Держветфітослужби з приєднанням Державної інспекції з питань захисту прав споживачів та Державної санітарно-епідеміологічної служби. Офіційно розпочала свою роботу і приступила до виконання функцій 6 квітня 2016 року.

Згідно з переліком карантинних організмів, обмежено поширених в Україні (Список А-2), на території нашої держави зареєстровано 30 видів карантинних організмів, в тому числі: 4 – комахи, 5 – гриби, бактеріальні та вірусні хвороби, 1 – нематоди, 20 – бур'яни.

На території Сумської області поширені такі карантинні шкідливі організми: золотиста картопляна нематода, амброзія полинолиста, американський білий метелик. Золотисту картопляну нематоду виявлено в 8 районах (Білопільський, Конотопський, Кролевецький, Охтирський, Середино-

Будський, Сумський, Шосткинський, Ямпільський) в 71 населеному пункті, 2941 присадибній ділянці на площі 1088,96 га. Амброзію полинолисту виявлено в 17 районах (Білопільський, Буринський, Великописарівський, Глухівський, Конотопський, Краснопільський, Кролевецький, Лебединський, Липоводолинський, Недригайлівський, Охтирський, Путивльський, Роменський, Сумський, Тростянецький, Шосткинський, Ямпільський), в 168 населених пунктах, в полях сівозмін в 4 господарствах на площі 1282,46 га. Американського білого метелика виявлено в 5 районах (Великописарівський, Конотопський, Охтирський, Роменський, Тростянецький), 7 населених пунктах на площі 213,21 га.

Золотиста картопляна нематода, амброзія полинолиста й американський білий метелик є небезпечними карантинними шкідливими організмами. Для боротьби з ними застосовують організаційні, агротехнічні, хімічні, біологічні та карантинні методи. Карантинні заходи спрямовано на локалізацію та ліквідацію вогнищ зараження в разі виявлення карантинних організмів в сільськогосподарських, лісових або інших угіддях. Для боротьби з *Nyphantria cinea* проводять контроль за перевезенням вантажів, збирання і знищення гусені та кладок яєць; гілки з гніздами обрізають і спалюють. На уражених деревах видаляють мертву кору, стовбури обмазують вапном. Також проводять обробку інсектицидами.

Для боротьби з *Globodera rostochiensis* забороняється ввезення ураженого садивного матеріалу й ґрунту із зон зараження країн поширення захворювання. Проводять регулярні обстеження насаджень картоплі в період масового цвітіння. Для нематологічного аналізу відбирають ґрунтові проби. У разі виявлення зараження обов'язкове знищення посівів і посадок радикальним методом із негайним спалювання викопаних рослин та дезінфекцією інвентарю. Необхідними є ретельний контроль за переміщенням вантажів картоплі; використання нематодостійких сортів і дотримання агротехніки; під час вирощування насінневої картоплі – дотримання просторової ізоляції (не менше 1 км) від промислових насаджень та присадибних ділянок.

Для боротьби з *Ambrosia artemisiifolia* проводять обстеження земельних угідь: узбіч і схилів доріг, територій станцій, пунктів ввезення, приймання, зберігання та використання засміченого матеріалу, а також прилеглих до них територій (в радіусі 3 км), сільськогосподарських угідь. У разі виявлення амброзію потрібно прополювати і скошувати не менше 3–4 разів за літо. На великих площах слід застосовувати гербіциди